

Türk Tabipleri Birliği

Turkish Medical Association

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SIHHİYE-ANKARA

313/2015

26.02.2015

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE
ANKARA

Konu :e-Nabız Projesi

Bakanlığınız tarafından yayınlanan 2015/5 sayılı Genelge ile sağlık kuruluşlarından hastalarla ilgili tıbbi kayıtların 1.3.2015 tarihinden itibaren tarafınızdan oluşturulan Kişisel Sağlık Sistemi'ne gönderilmesi istenmiştir.

Genelgenizde; sağlık hizmeti verilen bütün kurum ve kuruluşlara sağlık verilerini "e-Nabız" sistemine göndermeden önce hastanın rızasını alıp almayacakları, alacaklar ise nasıl ve kim tarafından hangi yöntemle alınacağı hakkında bilgi verilmemiştir.

Bu talebin dayanağı olarak, 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle Sağlık Bakanlığına verilen genel görev ve yetkiler ile 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun 3/f maddesinde Sağlık Bakanlığı'na verilen "Herkesin sağlık durumunu takip edebilmek için gerekli kayıt ve bildirim sistemini kurar" şeklindeki görev gösterilmektedir.

Bilindiği üzere Bakanlığınız tarafından kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve paylaşılmasını amaçlayan KHK ve yasa düzenlemeleri yapılmış ise de her iki düzenleme de Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

Ayrıca, 663 sayılı KHK'nın 47. maddesi henüz iptal edilmemişken yürürlüğe koymak istediğiniz Sağlık Net 2 sistemine ilişkin idari düzenlemeleriniz de Danıştay tarafından durdurulmuştur. Benzer şekilde SGK tarafından uygulanmak istenen hastaların biyometrik veri kapsamında avuç içi izlerinin tespit edilmesine yönelik işlemlerin hukuka açıkça aykırı bulunarak yürütmesinin durdurulduğu ve dayanağı yasal düzenlemenin iptali için Danıştay tarafından Anayasa Mahkemesine başvurulduğu da malumlarıdır.

Bu yargısal değerlendirme ve kararlar mevcut ve yeni bir yasal düzenleme de yapılmamışken, 2015/5 sayılı Genelge ile sağlık kuruluşlarından hasta bilgilerinin istenmesi mümkün değildir. Bu bilgilerin hasta tarafından görülebileceğine ilişkin açıklamalar da Bakanlığınızın talebinin meşru görülmesini sağlamamaktadır. Hastaların kendi verilerine tabii ki sahip olabilecekleri açıktır ve bunun sağlanması için bütün nüfusun sağlık verisinin Bakanlığınıza gönderilmesine gerek yoktur.

Dünyada uygulamaları olduğu üzere hastalara verilecek elektronik bir karta sağlık hizmetini veren bütün kişi ve kuruluşların yaptıkları işlemleri yüklemeleri, kişisel bilgilerin devlette değil kişinin kendinde toplanması mümkündür. Üstelik bu yöntemle kişilerin özel hayatının güvenlik açığı, kötü niyetli kişilerin erişimi gibi tehditler olmaksızın korunması ve isteyen hastanın bütün sağlık bilgilerini hekimine verebilmesi söz konusudur.

Kişilerin sağlık verileri hassas veri niteliğindedir ve azami korumayı gerektirir. Bütün bu verilerin nasıl korunacağı, tarafınızdan nasıl kullanılacağı ve kimlerle nasıl ve niçin paylaşılacağı gibi

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi

GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunalıgil Sok. No: 2 / 17 - 23, 06570 Maltepe - Ankara / Türkiye
Tel: (+90 312) 231 31 79 | Faks: (+90 312) 231 19 52 - 53 | e-posta: ttb@ttb.org.tr | http://www.ttb.org.tr

hiçbir bilgi olmadığı gibi üst normlara uygun yasal düzenlemede yoktur. Bu durumda, kişinin en mahrem bilgilerini de içeren bu verilerin tarafınızdan toplanmasına izin verilemez.

Öte yandan, Genelgenizde, hasta tarafından engellenmediği sürece verilerin gönderilmesi gerektiği belirtilmektedir. Oysa bilinmektedir ki, hastaların özellikle sağlık verileri hekim ve sağlık kuruluşları için sır kapsamındadır. Bu verilerin paylaşılması değil gizlenmesi ve korunması normal olanıdır. Bu durumda normalin dışında bir işlem için ek bir izin gerekirken verilerin paylaşılmasının normal gizlenmesinin istisna olarak tanımlanması da doğru değildir.

Hastaların verilerinin gönderilmesi Bakanlığınız tarafından hukuka aykırı olarak talep edildiği gibi, bu verilerin gönderilmemesinin ileride hukuki sorumluluk doğurabileceği şeklinde temelsiz bir uyarının Genelge'de yer bulabilmiş olması da ayrıca dikkat çekicidir.

Hatırlatmak isteriz ki, sağlık kuruluşlarının hasta verilerini Bakanlığınıza göndermemeleri hiçbir sorumluluk doğurmayacağı gibi bu verilerin hukuka uygunluk nedenleri olmadan paylaşılması kişisel verilerin hukuka aykırı olarak paylaşılması suçunu oluşturabileceğinden hukuki ve cezai sorumluluk esas o zaman doğabilecektir!

Sürecin hukuka ve hizmet gereklerine uygun, hastaların yararları gözetilerek yürütülmesi için Anayasa Mahkemesi kararlarında, Danıştay kararlarında ve Devlet Denetleme Kurulu Raporunda ortaya konan yaklaşıma bakmakta yarar vardır. Bunlarda, kişisel verilerin önemi, değeri ve korunması için yapılması gerekenleri açıklanmaktadır:

"Anayasa'nın 20. maddesinin ilk fıkrasında, herkesin, özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; son fıkrasında da *"Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."* denilerek kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sağlanan anayasal güvencenin yaşama geçirilebilmesi için, bu hakkı ilgilendiren yasal düzenlemelerin, açık, anlaşılabilir ve kişilerin söz konusu haklarını kullanabilmelerine elverişli olması gerekir. Ancak böyle bir düzenleme ile kişilerin özel hayatlarını ilgilendiren veri, bilgi ve belgelerin resmi makamların keyfi müdahalelerine karşı korunması olanaklı hâle getirilebilir.

Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlükleri büyük ölçüde kısıtlayan ve kullanılamaz hâle getiren sınırlamalar hakkın özüne dokunur. Temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil, koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları gibi güvenceler hep demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlükler, istisnai olarak ve ancak özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin gerekleri için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak kanunla sınırlandırılabilirler.

Özel hayatın korunması her şeyden önce bu hayatın gizliliğinin korunması, başkalarının gözleri önüne serilmemesi demektir. Kişinin özel hayatında yaşananların, yalnız kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkı, kişinin temel haklarından biridir ve bu niteliği nedeniyle insan haklarına ilişkin beyanname ve sözleşmelerde yer almış, tüm

demokratik ülkelerin mevzuatlarında açıkça belirlenen istisnalar dışında devlete, topluma ve diğer kişilere karşı korunmuştur.

Nitekim, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 12. maddesinde "*Hiç kimse özel hayatı, ailesi, konutu veya yazışması konusunda, keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı saldırılara maruz bırakılamaz. Herkesin bu saldırı ve karışmalara karşı yasa ile korunmaya hakkı vardır.*"; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde de, "*1. Herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir; 2. Bu hakkın kullanılmasında bir kamu otoritesi tarafından müdahale, demokratik bir toplumda ancak ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenliğin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın ve ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.*" denilerek özel yaşamın dokunulmazlığı sağlanmıştır.

(...)AİHM kararlarında da belirtildiği gibi, özel hayat bütün unsurlarıyla tanımlanamayacak kadar geniş bir kavram olup devletin yetkili temsilcileri tarafından ilgililer hakkında rızası olmaksızın bilgi toplamasının her zaman söz konusu kişinin özel hayatını ilgilendireceği kuşkusuzdur.

(...)Anayasa'nın 20. maddesi, kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sağlanan anayasal güvenceyi, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği şeklinde belirtmiştir. Dolayısıyla bu hakkı ilgilendiren yasal düzenlemelerin, çerçevesi çizilmiş, açık, anlaşılabilir, kişilerin söz konusu haklarını kullanabilmelerine elverişli ve özel hayatlarını ilgilendiren veri, bilgi ve belgelerin resmi makamların keyfi müdahalelerine karşı korunmasını olanaklı hâle getirilmesi gerekmektedir." (Anayasa Mahkemesi Kararı 2.10.2014 tarih ve 2014/149 E. 2014/151 K. R.G.:1.1.2015-29223)

Sonuç olarak, mevzuata ve benzer uygulamaların hukuka açıkça aykırı olduğunu saptayan yargı kararlarına karşın 1.3.2015 tarihinden itibaren hastaların verilerine ilişkin sağlık kuruluşu kayıtlarının Bakanlığınız tarafından oluşturulan Kişisel Sağlık Sistemi ve Teletıp ve Teleradyoloji Sistemine gönderilmesini isteyen 2015/5 sayılı Genelgenizin ivedilikle geri çekilmesini ve yapılan işlemlerden tarafımıza bilgi verilmesini bekler, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla,
Dr. H. Özden Şener

TTB Merkez Konseyi
Genel Sekreteri